

Lühinimetus	Täisnimetus	Kontaktandmed	Autor(id)/looja(d)	Kontaktandmed
SOS	SOS Signs of Suicide	MindWise 270 Bridge Street, Suite 205 Dedham MA, 02026 Main phone: (781) 239-0071 https:// www.mindwise.org/	MindWise team (varasem Screening for Mental Health, Inc.)	info@mindwise.org
	Eesmärk			
	<p>SOS on tõendus põhine noorukite suitsiidienetusprogramm, millel on näidatud toimet noorukite depressiooni- ja suitsiidialaste teadmiste paranemisele ning kohasema käitumise omandamisele. Arendatud 6-12. klassi (11-17a) õpilastele. Õpetab, kuidas märgata depressiooni ja suitsiidiriskile viitavaid märke enda ja sõbra juures, võimaldab harida koolitöötajaid, lapsevanemaid ja kogukondi, et ära tunda riskiga noori ja varakult sekkuda. Õpilasi õpetatakse kasutama ACT (Acknowledge, Care, Tell) tehnikat, mis sisaldab suitsiidi märkide äratundmist, hoolimise näitamist ja täiskasvanule rääkimist. Programmi lõpus saab osalenud õpilane tagasisidekaardi.</p> <p>SOS is an evidence-based youth suicide prevention program that has demonstrated an improvement in students' knowledge and adaptive attitudes about suicide risk and depression. Designed for grades 6-12, SOS teaches students how to identify signs of depression and suicide in themselves and their peers, while providing materials that train school professionals, parents, and communities to recognize at-risk students and take appropriate action. Students are taught to seek help using the ACT (Acknowledge, Care, Tell) technique. This technique teaches students to acknowledge when there are signs of a problem in themselves or a peer, show that you care and are concerned about getting help, and tell a trusted adult. Upon completion of the program, students are given response cards to indicate if they would like to speak to a trusted adult about themselves or a friend.</p>			

Lühinimetus	Osapooled / osalevad asutused	Sekkumise (läbiviijate koolitamise) kulud
SOS	Kool/klassiruum. <i>School/Classroom.</i>	<p>Mitmed koolid pakuvad SOS ühe vanusegrupi kõigile klassidele, võib ka teha klasside kaupa. Võib eelnevalt piloot testida 1-2 klassiga. Ostes aastase õiguse, saab üks kool koolitada piiramatut arvu töötajaid, õpilasi. Litsents sisaldab aastast materjalide, videote, juhendite ja sõelküsimumustike kasutamise luba ja läbiviijate koolitust. Kuigi erikoolitust läbiviijalt ei eeldata, siis pakutakse läbiviijate koolitust.</p> <p>Põhikooli (middle school) ja keskkooli (high school) jaoks on vaja osta eraldi aastane litsents, mille hind on kooli kohta esimeseks aastaks \$495, litsentsi uuendamine \$300/a.</p> <p>Many schools choose to deliver SOS to a single grade, or on a rolling basis so that they allow plenty of time to follow-up with students in need. We recommend piloting SOS with one or two classrooms and then determining a plan for delivering SOS universally. An annual subscription allows a school to train an unlimited number of students, faculty/staff, and parents throughout the year. The annual license provides access to planning materials, classroom videos, curricula, and screening forms as well as Resources for training faculty, staff, and parents. Although training is not required to deliver SOS, many schools/districts Help increase awareness and ensure fidelity to the program. and parents in youth suicide prevention. MindWise Innovations offers an in-person Train-the-Trainer workshop that prepares participants to train students.</p>

Lühinimetus	Sihtrühm	Sihtrühma alarühmad (sekkumise ajal)	Sekkumise vorm
SOS	Põhikool (11-13-a) ja keskkool (13-17-a) õpilased. <i>Middle school (ages 11-13) and high school (ages 13-17) students.</i>	Pole kirjeldatud	<p>Läbi video ja juhendatud arutluse õpivad õpilased märkama suitsiidi ja depressiooni ohutegureid. Sessiooni lõpus täidavad õpilased 7 küsimustest koosneva depressiooni sõeltesti (anonüümne või mitte, otsustab kool), mis julgustab abi otsima täiskasvanult.</p> <p>Through a video and guided discussion, students learn to identify warning signs of suicide and depression in a single class period. At the end of the session, students complete a seven-question screening for depression (anonymous or signed – the school can decide) to further encourage help-seeking and connect students at risk with trusted adults.</p>
	Sekkumis-kordade arv		Sekkumise kestus
	1 sekkumine, vajadusel lisa kohtumised		Õpilase sekkumine kestab ühe klassitunni (50 minutit), vajadusel lisasekkumised. SOS student training takes as little as one class period of about 50 minutes. Optional supplemental lesson plans and refresher videos allow facilitators to provide additional training.

Lühinimetus	Sekkumise eesmärk -- miks osaleda	
	Noor	Lapsevanem(ad)
SOS	<p>Vähendada suitsiidi ja suitsiidikatsete hulka, suurendades õpilaste teadmisi ja arendades kohasemat käitumist, julgustades abi otsima enda ja/või sõbra probleemidele, vähendades stigmat vaimse tervise probleemide osas ja julgustades abi otsimise olulisust.</p> <p>Decrease suicide and suicide attempts by increasing student knowledge and adaptive attitudes about depression. Encourage personal help-seeking and/or help-seeking on behalf of a friend. Reduce the stigma of mental illness and acknowledge the importance of seeking help or treatment.</p>	<p>Kaasata vanemaid ja koolitöötajaid kui partnereid ennetusse harides võtmeisikuid. Julgustada koole arendama kogukonna põhist koostööd, et toetada õpilaste vaimset tervist. <i>Engage parents and school staff as partners in prevention through "gatekeeper" education</i> <i>Encourage schools to develop community-based partnerships to support student mental health</i></p>

Lühinimetus	Sekkumise tulem	
	Noor	Lapsevanem(ad)
SOS	<p>Tulemusnäitajad, mida vaadeldud (tõenduse hinnang): Suitsiidmõtted ja suitsiidkäitumine (lubav/lootust andev). Teadmised, suhtumine ja uskumused vaimse tervise osas (lubav/lootust andev). Vaimse tervise ja/või narkootiliste ainete tarvitamise osas ravile suunamine (ebatõhus). Abi otsimise sotsiaalsed oskused (ebatõhus). Outcome(s) Reviewed (Evidence Rating)* Suicidal Thoughts and Behaviors (Promising) Knowledge, Attitudes, and Beliefs about Mental Health (Promising) Receipt of Mental Health and/or Substance Use Treatment (Ineffective) Social Competence Related to Help-Seeking (specifically, seeking help when feeling depressed or suicidal) (Ineffective) -</p>	
	Sekkumises osalemise tingimused	
	Noor	Lapsevanem(ad)
<p>Peale videote arutelu täidab noor BSAD küsimustiku, mis on lühike, mittediagnostiline sõelküsimustik depressiooni ja suitsiidi tunnu kohta. See võib olla täidetud anonüümselt, kus täitaja ise õpib märkama tulemusi või isikustatult, kus on võimalik koolipersonalil abi pakkuda.</p> <p>After discussing the videos, students complete the Brief Screen for Adolescent Depression (BSAD), a short, non-diagnostic, educational screening form which screens for signs of depression and suicide. The BSAD can be completed anonymously as a tool to educate students and encourage help-seeking, or with students identifying themselves, which aids staff in recognizing students who may require follow-up.</p>	Vajalik lapsevanema luba tuli välja läbiviidud uuringutest	

Lühinimetus	Nõutav/eeldatav erialane taust	Sekkumise läbiviija
SOS	<p>Erikoolitust läbiviijalt ei eeldata. Soovi korral teeb programmi omanik läbiviijatele vastava lühikoolituse. There is no training or certification required to start using SOS in your school, MindWise offer an in-person Train-the-Trainer option for schools or organizations seeking additional support.</p>	Klassiõpetajad, sotsiaaltöötajad, psühholoogid
	<p>Väljaõppe läbiviijad</p> <p>Läbi võivad viia nõustajad, sotsiaaltöötajad, psühholoogid, klassiõpetajad. MindWise viib soovi korral läbi juhendamise ja pakub tuge. Covid-19 pandeemia ajaks on pakkkuda kohandatud võimalusi.</p> <p>SOS facilitators include school counselors, social workers, psychologists, and classroom teachers. MindWise offer an SOS 360 Training for schools or organizations looking for additional support. In light of COVID-19's impact on school openings, MindWise has adapted the SOS curriculum to ensure middle and high school students understand how to identify signs of suicide and depression in themselves and their peers whether at home or in-person, while training school professionals, parents, and community members to recognize at-risk students and take appropriate action.</p>	<p>Sekkumist võimalik läbi viia samaaegselt muude sekkumistega?</p> <p>Pole piiranguid märgitud</p>

Lühinimetus	Küsimustik	Näidistutvustused	Clearinghouse Database andmed	Muu oluline
SOS	Brief Screen for Adolescent Depression (BSAD) mis on viimase 4 nädala kohta jah/ei küsimustik, kokku 7 küsimust	https://www.mindwise.org/sos-sample/	Hinnatud tasemelt teiseks, millel on soodne toime ja kõrgetasemeline tõendus. <i>Second-highest rated</i> <i>The program had a positive impact based on high-quality evidence.</i> https://www.pewtrusts.org/en/research-and-analysis/data-visualizations/2015/results-first-clearinghouse-database	Ajas on toimunud muutusi, nt küsimustik on muutunud, videod on teised, programmi omanik teine jne

Alternatiivprogrammid

Lühinimetus	Täisnimetus	Kontaktandmed	Autor(id)/looja(d)	Kontaktandmed
Yellow Ribbon	Yellow Ribbon Suicide Prevention Program	Dale W. Emme, Executive Director Dar Emme, Deputy Director Yellow Ribbon Suicide Prevention Program P.O. Box 644 Westminster, CO 80036-0644 Voice: 303-429-3530 Email: demme@yellowribbon.org	The Light for Life Foundation Int'l/ Yellow Ribbon Suicide Prevention Program, mille asutajad on Dar ja Dale Emme.	Kodulehekülg: www.yellowribbon.org
Eesmärk				
Võimestada noori suitsiidirisk ja depressiooni puhul abi otsima nii juhul, kui noorel endal on selleks vajadus, kui ka kuidas julgustada selleks kaaslast. Programmi üks valikuline osa on täiskasvanute koolitus laiemas kogukonnas (nt lapsevanemad jt seda soovivad täiskasvanud), eesmärgiks samuti parandada oskust ära tunda ja reageerida suitsiidiriskile.				

Alternatiivprogrammid

Lühinimetus	Osapooled / osalevad asutused	Sekkumise (läbiviijate koolitamise) kulud
Yellow Ribbon	<p>Noortele suunatud programmi alaosa Ask-4-Help on mõeldud koolides, kogudustes, noortekeskustes jmt läbiviimiseks ning seda võivad teostada kõik vastava koolituse läbinud täiskasvanud, koolides näiteks õpetajad, muu koolipersonal, vabatahtlikud, aga ka eraldi kaasatud Yellow Ribbon esindajad. Lisaks võib soovi korral läbi viia täiskasvanutele Be A Link!* koolituse, mida võib implementeerida nt koolipersonalile, töökohtades, kogukonnagruppides jm, sisuliselt kõigis organisatsioonides ja kõigile täiskasvanutele, kes soovivad. Be A Link! koolituse läbimine võimaldab omakorda läbi viia noortele suunatud koolitust, kuid pole ainuke viis selleks (vt "koolitajate nõutav taust").</p> <p>* "Developed by Yellow Ribbon, Be A Link! is a two-hour adult gatekeeper training program. The program can be implemented in a variety of settings, including schools, workplaces, and community groups. The training provides participants with knowledge to help them identify youth at risk for suicide and refer them to appropriate help resources."</p>	<p>Läbiviijate koolituskulud olenevad asukonast ja koolitajate arvust, täpse info jaoks soovitatud kontakteeruda otse programmi loojate Dale ja Dar Emme-ga.</p> <p>Selleks, et läbi viia Ask-4-Help!® & Be-A-Link!® programme (et olla "sertifitseeritud koolitaja" - <i>certified trainer</i>) tuleb osaleda 2päevasel treeningul, mille hinnastuseks on toodud:</p> <p>Mitu asukohta (Multi-Site) – \$300 Üks asukoht (Single Site) – \$150 Üks asukoht/ noored koolitajatena (Single Site/Youth) – \$50 . Seda summat tuleb maksta iga kahe aasta tagant.</p> <p>Lisaks on soovituslik ja mõnel juhul kohustuslik @yellowribbon.org e-maili loomine, mille tasu on \$120/aasta.</p> <p>Programmi läbiviimise baaskomplekt (toolkit) maksab \$299.95 ning sisaldab käsiraamatuid koolitajatele (Be A Link! ja Ask 4 Help! programmide jaoks), vajalikke powerpoint esitlusi ning Ask 4 Help kaarte.</p>

Alternatiivprogrammid		
Lühinimetus	Sihtrühm	Sihtrühma alarühmad (sekkumise ajal)
Yellow Ribbon	14-18a õpilased (USA high school)	
	<p>Sekkumise vorm</p> <p>Sekkumise keskseks aspektiks on esitlus kooliõpilastele ning Ask 4 Help! rahakotikaardi (wallet card) kasutamine. Kaardil on info, kuidas leida abi, sealhulgas 3-sammuline tegevusplaan teiste aitamiseks (jää abivajajaga, kuula abivajajat, leia abi). Programm sisaldab juhendit, kuidas kaarti kasutada ning lisaks teadmisi järgnevast: Suitsiidi riskitegurid ja ohumärgid, kooli ja kogukonna kontaktpunktid (referral points), kuhu abivajaduse korral pöörduda ning riikliku suitsiidiennetuse abitelefoni number (national suicide prevention lifeline). Juhendmaterjalides sisaldub PowerPoint esitlus (CD-I), õpetaja juhend koos pidepunktidega esitluse jaoks, programmi ülevaade, korduma kippuvad küsimused, ettevalmistav tööleht ja lingid lisaressurssidele. Lisaks võib korraldada 50 min kestva kogu kooli kogunemise (school assembly), kus teadvustatakse suitsiiditeemat/jagatakse kogemuslugusid. Valikuline on lisaks koolile laiemal kogukonna kaasamine nt esitluste korraldamine, Ask 4 Help! kaartide jagamine, sotsiaalmeedias info jagamine.</p>	<p>Sekkumis-kordade arv</p> <p>1 sekkumine, valikuline on lisaks kogu koolile suunatud esitlus (school assembly)</p>

Alternatiivprogrammid

Lühinimetus	Sekkumise vorm	Sekkumis-kordade arv	Sekkumise kestus
Yellow Ribbon	<p>Sekkumise keskseks aspektiks on esitlus kooliõpilastele ning Ask 4 Help! rahakotikaardi (wallet card) kasutamine. Kaardil on info, kuidas leida abi, sealhulgas 3-sammuline tegevusplaan teiste aitamiseks (jää abivajajaga, kuula abivajajat, leia abi). Programm sisaldab juhendit, kuidas kaarti kasutada ning lisaks teadmisi järgnevast:</p> <p>Suitsiidi riskitegurid ja ohumärgid, kooli ja kogukonna kontaktpunktid (referral points), kuhu abivajaduse korral pöörduda ning riikliku suitsiidiennetuse abitelefon number (national suicide prevention lifeline).</p> <p>Juhendmaterjalides sisaldub PowerPoint esitlus (CD-I), õpetaja juhend koos pidepunktidega esitluse jaoks, programmi ülevaade, korduma kippuvad küsimused, ettevalmistav tööleht ja lingid lisaressurssidele. Lisaks võib korraldada 50 min kestva kogu kooli kogunemise (school assembly), kus teadvustatakse suitsiiditeemat/jagatakse kogemuslugusid. Valikuline on lisaks koolile laiema kogukonna kaasamine nt esitluste korraldamine, Ask 4 Help! kaartide jagamine, sotsiaalmeedias info jagamine.</p>	1 sekkumine, valikuline on lisaks kogu koolile suunatud esitlus (school assembly)	60 min õpilastele. 50 min kogu koolile suunatud valikuline esitlus. 1,5h läbiviijate treening (Be A Link!).

Alternatiivprogrammid

Lühinimetus	Sekkumise eesmärk -- miks osaleda	
	Noor	Lapsevanem(ad)
Yellow Ribbon	Noor omandab suurema teadlikkuse suitsiidi ohumärkidest, riskiteguritest ja kaitsvatest teguritest. Tõuseb teadlikkus abiotsimise osas nii enda kui teiste jaoks. Suureneb teadlikkus ressursside ja kontaktide kohta, kuhu pöörduda suitsiidiriski korra. Noor saab enesekindlamaks oma võimete osas abi otsima ning tunnetab, et tal on oluline roll ja oskused toomaks muutust ka teiste ellu.	Ka lapsevanemad võivad osaleda Be a Link! koolitusel ja olla koolitajaks/ suurendada oma teadmisi suitsiidiriski puhuse käitumise osas.
	Sekkumise tulem	
	Noor	Lapsevanem(ad)
	Tõusnud teadlikkus suitsiidi ja depressiooni ohumärkide osas, kuidas käituda, kui kaasõpilastel need märgid peaks esinema ja tõusnud teadlikkus kohalike ressursside osas ning kuhu vajadusel on võimalik abi saamiseks pöörduda.	Ei ole eraldi kirjeldatud
	Sekkumises osalemise tingimused	
	Noor	Lapsevanem(ad)
Informatsioon puudub	Vajalik vanemate kirjalik nõusolek	

Alternatiivprogrammid

Lühinimetus	Nõutav/eeldatav erialane taust	Sekkumise läbiviija
Yellow Ribbon	<p>Eelduseks on üldine suitsiidienetuse koolituse läbimine (sobivana on toodud välja Yellow Ribbon'i Be a Link! või mõni muu sarnane programm). Lisaks peaks olema õppeasutuses rakendatud koolipõhine kriisi toimetuleku plaan, näiteks nagu on esile toodud Maine Youth Suicide Prevention, Intervention and Postvention juhistes.</p> <p>Selleks, et läbi viia Ask-4-Help!® & Be-A-Link!® programme, tuleb osaleda 2päevasel treeningul ning resertifitseerimine toimub 2 aasta tagant. Treeningul osalemiseks eritingimusi/ erialast tausta vaja ei ole.</p>	Eelmainitud koolituse läbinud täiskasvanu
	<p>Väljaõppe läbiviijad</p> <p>Selleks, et olla "sertifitseeritud koolitaja" (certified trainer), tuleb läbida Yellow Ribboni poolt läbi viidud 2 päevane koolitus, edasi saavad koolitajad õpetada välja Be A Link! koolitajaid (kellel on võimalik läbi viia noortele suunatud Ask 4 Help! koolitust), samuti saavad nad Ask 4 Help! koolitust ise läbi viia.</p>	<p>Sekkumist võimalik läbi viia samaaegselt muude sekkumistega?</p> <p>Pole piiranguid märgitud</p>

Alternatiivprogrammid

Lühinimetus	Küsimustik	Näidistutvustused	Clearinghouse Database andmed	Muu oluline
Yellow Ribbon		Ask 4 help! Kaart: https://yellowribbon.org/product/ask-4-help-cards-pkt-100cds-12/	Puudub andmebaasist	Wei et al (2014) SOS ja Yellow Ribboni programme hindav süstemaatiline ülevaade andis Yellow Ribbon programmile hinnangu, et sekkumist ei saa pidada piisavalt efektiivseks.

Alternatiivprogrammid

Lühinimetus	Täisnimetus	Kontaktandmed	Autor(id)/looja(d)	Kontaktandmed
Lifelines	Lifelines®: A Comprehensive Suicide Awareness and Responsiveness Program for Teens.	Hazelden Publishing 15251 Pleasant Valley Road P.O. Box 176 Center City, MN 55012-0176 1-800-328-9000 651-213-4200 productinformation@hazeldenbettyford.org	Maureen Underwood, Hazelden Publishing	Kodulehekülg: https://www.hazelden.org/web/public/lifelines.page
	Eesmärk			
Eesmärgiks on soodustada hooliva ja kompetentse koolikogukonna loomist, kus abi otsimine on julgustatud, näidata selle osas eeskuju ning suitsidaalset käitumist näha probleemina, mida ei saa jätta tähelepanuta. Eesmärgiks on suurendada tõenäosust, et koolipersonal ning õpilased on võimelised ja valmis ära tundma suitsiidiriskiga noori ning adekvaatselt reageerima ja abi otsima				

Alternatiivprogrammid		
Lühinimetus	Osapooled / osalevad asutused	Sekkumise (läbiviijate koolitamise) kulud
Lifelines	Koolid, kuid võib rakendada ka muudes noortegruppides, näitena skautide gruppides jm	<p>Sekkumise läbiviimiseks tuleb hankida programmi materjalid (on kooli enda otsustada, millised kolmest alaost läbitakse), mille hinnad on järgnevad:</p> <p>Lifelines Prevention: Building Knowledge and Skills to Prevent Suicide- \$295.00</p> <p>Lifelines Intervention: Helping Students at Risk for Suicide- \$195.00</p> <p>Lifelines Postvention: Responding to Suicide and Other Traumatic Death- \$155.00</p> <p>Kõik osad koos ostes \$545.00</p> <p>Kodulehel on mainitud, et võimalik saada eraldi koolitust programmi rakendamiseks (tõenäoliselt lisatasu eest) ja lisainfo saamiseks palutud kontakteeruda telefonil 800-328-9000.</p>
		<p>Sihtrühm</p>
		<p>Sihtrühma alarühmad (sekkumise ajal)</p>
	~10-18 a noored (USA koolisüsteemis klassid 5-12), samuti lapsevanemad ja koolipersonal	

Alternatiivprogrammid		
Lühinimetus	Sekkumise vorm	Sekkumis-kordade arv
Lifelines	<p>Lifelines koosneb mitmest järjestikusest komponendist, mille osadeks on vaadata üle koolis kättesaadavad abiressursid, koostada administratiivsed juhendid, kuidas riskiõpilastele reageeritakse; koolipersonali koolitamine nende rollist tundmaks ära ja reageerima suitsiidiriskile; töötuba ja infomaterjalid vanematele; õpilaste programm suitsidaalse käitumise kohta ja nende rollist selle ennetamisel. Soovitatakse läbi viia inimeseõpetuse/ tervise tundide raames neid tunde läbiviivate õpetajate poolt.</p> <p>Programmil on 3 alaosa.</p> <p>Alaosadeks on</p> <p>1. Lifelines Prevention: Building Knowledge and Skills to Prevent Suicide Eesmärgiks suurendada õpilaste, lapsevanemate ja koolipersonali teadlikkust suitsiidist ja enda võimalikust rollist selle ennetamisel. Õpilastel on võimalus õppida rollimängu kaudu, kuidas reageerida suitsidaalsele kaaslasele, kuidas abi otsida endale ja teistele. 9 videot käsitlevad võimalikke päris-elu olukordi, lisaks sisaldavad intervjuusid hiljuti keskkooli lõpetanud õpilastega. Videote üle toimub grupiarutelu. Programmis sisalduvad 2 videot täiskasvanutele suitsiidiennetuse baasoskustest. Võimalik integreerida inimeseõpetuse (tervise) tundidesse. Sisaldab juhendajamaterjali, 2 DVD-d õpilastele ja personalile, mälupulk reprodutseeritavate lisamaterjalidega personalile, vanematele ja õpilastele.</p> <p>2.Lifelines Intervention: Helping Students at Risk for Suicide Samuti on kesksel kohal oskused, kuidas adresseerida ja reageerida suitsiidi ohumärkidele/ suitsiidiähvardustele ning sekkuda õigeaegselt. Sisaldab praktilist juhendit, kuidas kaasata lapsevanemaid ja luua alus suitsiiditeemas "kompetentsele ja kaastundlikule koolikogukonnale". Sisaldab "Tell me more" formaati suitsiidiriskiga õpilase aitamiseks, juhendit kuidas valmistuda küsitlema suitsiidiriskiga õpilast, koguda terviiklikku infot õpilase suitsiidiriski osas ning adresseerida spetsiifilisi teemasid. Sisaldab juhendajamaterjali, 2DVD-d ja mälupulk reprodutseeritavate lisamaterjalidega.</p> <p>3.Lifelines Postvention: Responding to Suicide and Other Traumatic Death Aitab koolipersonalil, lapsevanematel, õpilastel edukalt adresseerida ja reageerida suitsiidile ja ka muudele traumaatilistele surmadele, millel on tugev mõju koolikogukonnale. Sisaldab süviti minevaid viiteid ja detailseid plaane ning esitab reageerimisstrateegia eelpoolmainitud olukordadele. Sisaldab juhendajamaterjali ja mälupulka jaotusmaterjalidega, mis on suunatud nii lapsevanematele, koolipersonalile kui õpilastele.</p>	1 sekkumine, valikuline on lisaks kogu koolile suunatud esitlus (school assembly)

Alternatiivprogrammid

Lühinimetus	Sekkumise kestus	Sekkumise eesmärk -- miks osaleda	
		Noor	Lapsevanem(ad)
Lifelines	4 sekkumiskorra puhul 45 min, 2 sekkumise puhul 90 min. Vanematele ja personalile suunatud alaosa kohta täpsem infot kodulehel puudub.	Õpilastel on võimalus õppida rollimängu kaudu, kuidas reageerida suitsidaalsele kaaslasele, kuidas abi otsida endale ja teistele.	Lapsevanemad saavad suitsiidiennetuse baasoskused
	Sekkumise tulem		
	Noor		Lapsevanem(ad)
	Uuritud on tulemuslikkust programmi õpilastele suunatud alaosa rakendamisel. Tõusnud teadlikkus suitsiiditeemas; adaptiivsem suhtumine suitsiidi ja suitsiidiennetuse osas; positiivsem suhtumine täiskasvanu abi otsimisse; adaptiivsem suhtumine kaaslase suitsiidimõtete saladuses hoidmise osas.		Ei ole eraldi kirjeldatud
	Sekkumises osalemise tingimused		
	Noor		Lapsevanem(ad)
Informatsioon puudub		Informatsioon puudub	

Alternatiivprogrammid				
Lühinimetus	Nõutav/eeldatav erialane taust		Sekkumise läbiviija	
Lifelines	Soovitatakse läbi viia inimeseõpetuse/tervise tundide raames neid tunde läbiviivate õpetajate poolt.		Soovituslikult õpetajad, muudes noortegruppides juhendmaterjali läbi töötanud noortega tegelevad täiskasvanud.	
	Väljaõppe läbiviijad		Sekkumist võimalik läbi viia samaaegselt muude sekkumistega?	
	Väljaõppeks piisab juhendmaterjalidest, kuid soovi korral on võimalik saada eraldi koolitust programmi rakendamiseks, kontakt toodud eelpool.		Piiranguid ei ole märgitud.	
	Küsimustik	Näidistutvustused	Clearinghouse Database andmed	Muu oluline
			Clearinghouse rating: 2.9, teine tase.	

Alternatiivprogrammid

Lühinimetus	Täisnimetus	Kontaktandmed	Autor(id)/looja(d)	Kontaktandmed
CAST*	Coping and support training	Reconnecting Youth, Inc. P.O. Box 20343 Seattle, WA 98102 425-861-1177 info@reconnectingyouth.com	Reconnecting Youth, Inc.	Kodulehekülg: https://www.reconnectingyouth.com/content/programs/cast
*Pikem sekkumine	Eesmärk			
	Tegemist on grupipõhise sekkumisega arendamiseks noorte interpersonaalset kompetentsust, toimetulekuoskusi ja parandamiseks ligipääsu sotsiaalsetele tugiresurssidele. Eesmärgiks on vähendada suitsiidiriski, vaimset stressi, narkootiliste ainete tarvitamist ja kooliprobleeme.			
	Osapooled / osalevad asutused		Sekkumise (läbiviijate koolitamise) kulud	
	Koolid, kogukonnakeskused, noorte vaimse tervise keskused, usulised organisatsioonid ja muud noortega tegelevad asutused.		On olemas eraldi koolitus läbiviijatele (facilitator) ning koordinaatoritele (coordinator). Läbiviijad peavad iga-aastaselt läbima resertifitseerimise. Läbiviija koolituse hind inimese kohta \$1500. Koordinaatori koolituse hind \$800, eelnevalt peab olema läbitud läbiviija koolitus. Tegemist on interaktiivse online-põhise koolitusega. Vajalikud lisamaterjalid tuleb eraldi osta (curriculum kit), hind \$399.95-\$699.95, olenevalt kas digitaalsed või prinditud materjalid. Lisaks õpilastele töövihiku stiilis märkmikud (CAST notebook), mille tüki hind \$25,50- \$38.50.	

Alternatiivprogrammid

Lühinimetus	Sihtrühm	Sihtrühma alarühmad (sekkumise ajal)	
CAST* *Pikem sekkumine	CAST on sobilik 11-18a noortele (USA süsteemis middle ja high school), võimalik valida, kas suunata programm kõigile õpilastele või riskirühmadele (vt sekkumise alarühmad). Võimalik on lisaks teha ka vanematele suunatud koolitust (family engagement).	1. Universaalne (Tier 1) ennetusprogramm, milles osalemise võimalust pakutakse kõigile noortele. 2. Selektiivne (Tier 2) ennetusprogramm riskigrupi kuulujatele (näidetena USA kontekstis ühest kooliastmest teise üleminejad; Alaska/ Native American taust, GLBQ noored, koolist väljalanegemisriskiga noored) 3. Suunatud programm (Tier 3)- nendele kõrge riskiga noortele, kes on selekteeritud skriiningprogrammide abil (nt kõrge suitsiidiriskiga noored)* *uuringutes kasutatud Tier 3 lähenemist	
	Sekkumise vorm	Sekkumis-kordade arv	Sekkumise kestus
	Tegemist on grupipõhise sekkumisega (grupis kuni 6-8 õpilast). Grupid kohtuvad 2 korda nädalas 6 nädala vältel. Grupisessioon on interaktiivne, kasutatakse erinevaid õppimismeetodeid ja harjutatakse oskusi parandamiseks enesehinnangut, otsustusvõimet, vihaga toimetulekut, toimetuleku ja abiotsimismeetodeid, suurendatakse ligipääsu lokaalsetele tugisüsteemidele.	12	Ühe sessiooni kestus on 55 min

Alternatiivprogrammid

Lühinimetus	Sekkumise eesmärk -- miks osaleda	
	Noor	Lapsevanem(ad)
CAST* *Pikem sekkumine	Paranenud toimetulek emotsionaalsete probleemidega (depressioon, looteusetus, ärevus, viha). Vähenenud uimastite kasutamine (alkohol, marihuaana jms), vähenenud uimastite tarvitamisest tingitud probleemid). Vähenenud suitsiidi riskifaktorid (suitsidaalne käitumine, suitsiidimõtted- ja katsed ja adaptiivne suhtumine suitsiidi suhtes). Paranenud kaitsetegurid- kontrollitaju, probleemilahendamisoskused ja toimetulek, perekonna tugi ja vähenenud koolis toimetulekuprobleemid (väljalangemine, puudumine, rahulolematuse koolikogemusega).	Informatsioon puudub
	Sekkumise tulem	
	Noor	Lapsevanem(ad)
	Vähenenud suitsiidiriskile omased käitumised (depressioon, viha/ agressiivsus), paranenud koolitulemused (hinded, kohalkäimine, sidusus kooliga), paranenud kontroll uimastite tarvitamise üle (vähenenud probleemne tarvitamine ja negatiivsed tagajärjed)	Informatsioon puudub
	Sekkumises osalemise tingimused	
	Noor	Lapsevanem(ad)
Kui on valitud Tier 2 või Tier 3 lähenemine, siis tingimuseks riskigrupi kuulumine. Vajalik noore nõusolek osaleda	Vajalik nõusolek lapse osalemiseks.	

Alternatiivprogrammid			
Lühinimetus	Nõutav/eeldatav erialane taust		Sekkumise läbiviija
CAST* *Pikem sekkumine	CAST viivad läbi koolitatud, kogenud ja magistrikraadiga keskkooliastme õpetajad, nõustajad või meditsiiniõed.		Läbiviija (facilitator) viib läbi 12 sessiooni õpilastele Koordinaator [coordinator] on vajalik juhendamaks läbiviijaid ning et tagada korrektne programmi läbiviimine. Koordinaator peab läbima vastava koolituse.
	Väljaõppe läbiviijad		Sekkumist võimalik läbi viia samaaegselt muude sekkumistega?
	Online-põhine koolitus Reconnecting Youth poolt		Piiranguid ei ole märgitud.
	Küsimustik	Näidistutvustused	Clearinghouse Database andmed
		Hinnatud kõrgeima taseme programmiks (Highest rated- The program had a positive impact based on the most rigorous evidence) Rating: 3.7	

Alternatiivprogrammid

Lühinimetus	Täisnimetus	Kontaktandmed	Autor(id)/looja(d)	Kontaktandmed
Sources of Strength* *Pikem sekkumine	Sources of Strength	P.O. Box 27032 Lakewood, CO 80227	Mark LoMurray	Kodulehekülg: https://sourcesofstrength.org
		<p>Uute programmide implementeerimine, koolitajate treening (Train the Trainer certification), tasud: Jaymie Sheehan Carson jaymie@sourcesofstrength.org</p> <p>Üldised küsimused, programmitugi, onlinekontod, meediaküsimused: Cody Sletten cody@sourcesofstrength.org</p> <p>Tellimused ja koolitusmaterjalid: Olivia Darrington olivia@sourcesofstrength.org</p>		
Eesmärk				
<p>Tegemist on suitsiidiennetusprojektiga, mis püüab kasutada noorte sotsiaalvõrgustike mõju, et muuta ebatervislikke norme ja kultuuri, keskseks on suitsiidiennetus, kuid tegeletakse ka teiste teemadega nagu mõnuainete tarvitamine, kiusamine ja vägivald. Fokuseeritakse abi otsiva käitumise suurendamisele ning kaasõpilaste ja hoolivate täiskasvanutega kontaktide tugevdamisele. Ei keskenduta ainult riskiteguritega tegelemisele, vaid ka kaitsvate tegurite tugevdamisele.</p>				

Alternatiivprogrammid		
Lühinimetus	Osapooled / osalevad asutused	Sekkumise (läbiviijate koolitamise) kulud
Sources of Strength* *Pikem sekkumine	Valdavalt koolid, kuid võimalik kasutada ka kogukonna, usulistes ja muudes kultuurilistes gruppides	Programmi hind kooli kohta \$5,000 aastas, kuid kui selle kooli provisoorne koolitaja (provisional trainer) saab sertifitseeritud lokaalseks koolitajaks (certified trainer), siis on hind \$500-750 aastas. Koolitajad (trainers) koolitavad välja programmi läbiviivad õpilastest juhid (peer leaders) ning täiskasvanutest mentorid (adult advisors). Koolitajate väljaõppe kulud: Füüsiliselt koha peal väljaõpe (USAs): \$4,000 koolitaja kohta, mitme koolitaja puhul \$2,500, võimalik korraldada ka oma lokaalne koolitajate väljaõpe kuni 30 osalejaga, mille hind on \$35,000. Resertifitseerimine on \$1000 ning tuleb teha iga 36 kuu järel. Virtuaalne koolitajate väljaõpe:\$2,500 ühe koolitaja kohta.
	Sihtrühm	Sihtrühma alarühmad (sekkumise ajal)
	~ 11-22a (USA koolisüsteemis middle school, high school ja college)	Eri kooliastmetele sekkumine veidi varieerub. Osa õpilastest koolitatakse välja olema "juhid" (<i>peer leaders</i>), et kooli kultuuri ja normide muutmise oleks edukas, peaks 6-12% õpilastest selles rollis olema.

Alternatiivprogrammid

Lühinimetus	Sekkumise vorm	Sekkumis-kordade arv	Sekkumise kestus
Sources of Strength* *Pikem sekkumine	Programm on suhetepõhine ning keskendub sotsiaalsete võrgustike mõjutamise kaudu eesmärkide saavutamisele, muutmaks kultuuri ja norme koolis. Koolitatakse välja õpilastest juhid (peer leaders) ning täiskasvanutest mentorid (adult advisors). Õpilastest juhid kasutavad oma sõprade võrgustikke, et pidada teemakohaseid üks-ühele vestlusi, leiavad viise esitamaks lootuse, abi ja tugevuse sõnumeid, teevad koolikaaslastele esitlusi. Täiskasvanutest mentorid toetavad õpilastest juhtide meeskondi (10-50 noorest koosneva meeskonna kohta 2-5 mentorit) Programm on mõeldud kohandamiseks kohalikele oludele.	Ei ole rangelt piiritletud, oleneb kuidas lokaalselt otsustatakse, kuid programm on mõeldud olema mitmeaastane projekt, mille mõju ajas kasvab, õpilastest juhid korraldavad 5-6 kampaaniat aastas, loovad strateegiaid tugevustepõhiste sõnumite edastamiseks oma koolikogukonnaks, lisaks on oluline roll individuaalsetel vestlustel.	Ei ole rangelt piiritletud/mõõdetav. Õpilastest juhtide (peer leaders) koolitus on põhikoolis 4-5 h ja keskkoolis 4-6h.

Alternatiivprogrammid		
Lühinimetus	Sekkumise eesmärk -- miks osaleda	
	Noor	Lapsevanem(ad)
Sources of Strength* *Pikem sekkumine	<p>Aitab õpilastel individuaalsel tasandil hinnata ja arendada oma elus tugevusi (kaitsvaid tegureid), millele toetuda rasketel hetkedel.</p> <p>Õpilastest juhtidel on oluline roll teiste ellu positiivse muutuse toomisel.</p>	<p>Vanemate kaasamise viisid: kool võib otsustada korraldada vanematele suunatud üritusi, kus õpetatakse tehnikaid ja meetodeid, kuidas pidada noortega nende tugevustele (kaitsvatele teguritele) keskenduvaid vestlusi. Sellega kasvab vanemate roll noorte jaoks täiskasvanud usaldusisikuna ja aitab luua strateegiaid kaasamiseks tugevustele keskenduvat mõtteviisi oma kodudes ja ka isikliku heaolu arendamises. Kodudesse võidakse saata Sources of Strength uudiskirja ning kasutada " Practicing Strength at Home packet" materjali, kus leidub diskussiooniteemasid ja tegevusi kodudes rakendamiseks. Vanemaid võidakse kaasata õpilastest juhtide korraldatud kampaaniasse.</p>
	Sekkumise tulem	
	Noor	Lapsevanem(ad)
<p>Tugevam sidusus ja kontakt noore ja vanemate/ usaldusväärse täiskasvanu vahel.</p> <p>Õpilastest juhtide suurenenud sidusus kooliga.</p> <p>Suurte koolide õpilastest juhid suunasid 4 x tõenäolisemalt suitsiidse sõbra täiskasvanult abi otsima.</p> <p>Õpilaste tõusnud positiivne suhtumine ja tajus, et täiskasvanud saavad suitsidaalseid noori aidata ning suurem valmidus otsida abi.</p>	<p>Tugevam sidusus ja kontakt noore ja vanemate/ usaldusväärse täiskasvanu vahel.</p> <p>Õpilaste tõusnud positiivne suhtumine ja tajus, et täiskasvanud saavad suitsidaalseid noori aidata</p>	

Alternatiivprogrammid		
Lühinimetus	Sekkumises osalemise tingimused	
	Noor	Lapsevanem(ad)
Sources of Strength* *Pikem sekkumine	Nõusoleku osas info puudub. Õpilastest juhtide valimisel soovitatakse leida neid noori, kes on juba nõ loomulikud juhid, õpilasgruppides mõjukad/ domineerivad õpilased, õpilastest juhte võiks olla paljude erinevate sotsiaalsete taustadega (vanus, sugu, rass jms).	Informatsioon puudub
	Nõutav/eeldatav erialane taust Täiskasvanud mentorid võivad olla koolipersonal või kohaliku kogukonna täiskasvanud- nt koolis nõustajad, püshhologid, õpetajad, noorsootöötajad, usulised juhid, lapsevanemad ja huvi tundvad sugulased- täiskasvanud, kellel on noortega kõrge sotsiaalne kapital ja sidusus.	Sekkumise läbiviija Koordinaator- juhib programmi rakendamist kohalikus kontekstis. Täiskasvanud mentorid (adult advisors) on mitmekülgne grupp kohalikke, hoolivaid ja positiivseid täiskasvanuid, kelle ülesandeks on jagada lootust, abi, tugevustel põhinevaid sõnumeid oma sotsiaalvõrgustikes. Nende koolitus võtab 3-6h. Õpilastest juhid (peer leaders) Koolitajad koolitavad täiskasvanud mentoreid ja õpilastest juhte.
	Väljaõppe läbiviijad Sources of strength koolitajad (trainers) ning on võimalik ja soovituslik jätkusuutlikkuse tagamiseks koolitada välja kohalikud koolitajad, kes suudaksid täiskasvanud mentoreid ja õpilastest juhte koolitada.	Sekkumist võimalik läbi viia samaaegselt muude sekkumistega? Jah, on võimalik

Alternatiivprogrammid				
Lühinimetus	Küsimustik	Näidistutvustused	Clearinghouse Database andmed	Muu oluline
Sources of Strength* *Pikem sekkumine			Hinnatud kõrgeima taseme programmiks (Highest rated- The program had a positive impact based on the most rigorous evidence) Rating: 3.1	